

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

MİRVARİD DİLBAZİ

DANIŞILMAMIŞ
NAĞILLAR

MİRVARİD
DİLBAZİ

DANIŞILMAMIŞ NAĞILLAR

Azərbaycan Dövlət
Nəşriyyatı
Bakı - 1966

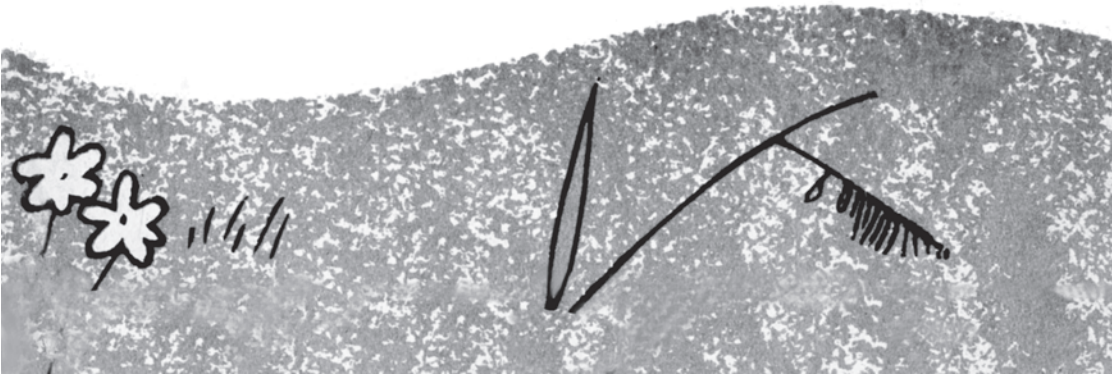
Danışılmamış nağıllar

Leyli atası ilə bütün günü bağda qaldı. Ata işlədi, qız isə maraqlı bir nağıla qulaq asdı.

Günəş doğmuş, torpaq isinir, ot cücərir, təbiət bəzənirdi.

Birdən narın yağış yağmağa başladı. Balaca arxlardan axan suyun şırıltısı eşidildi:

— Sərinəm, təzəyəm,
Torpağa bəzəyəm!

Üstünə yağış damlaları tökülmüş qönçələri
oxşaya-oxşaya yaz yeli oxuyurdu:

— Mən bahap yeliyəm!
Şıltağam, dəliyəm!
Açılın qönçələr,
Gülləri incələr!

Sonra o, nazik söyüd budaqlarını yellədə-
yellədə yenə səsləndi:

— Yellən, söyüdüm, yellən!
Tellən, söyüdüm, tellən!

Ərik, alça, zoğal ağacları çiçəkləndi. Şabalıd
ağacının düymələri də pıçıldışdı:

— İsti nəfəsli külək,
Ay gözəl səslə külək,
Düymələrimiz şişib,
Çiçək açırıq, çiçək!

Quş balaları başlarını yuvalarından çıxarıb
küləyi səslədilər:

— Yazın təzə nəsimi,
Əs, eşidək səsinə,
Taxılları ləpələ,
Yuvamıza gül, yarpaq,
Çiçək tozu səpələ!

Qarışqa yuvasını yolun ortasında qurdu, mayböcəyi qəhvəyi qanadlarını açıb ağacların arasında uça-uça oxudu:

Mayböcəyi, bax, mənəm,
İlk baharı sevənəm.

Leyli bilmirdi kimə baxsın, kimin nəğməsinə qulaq assın, kimin nağılını dinləsin.

Axşam düşmüşdü. Qızılgüllərin və yasəmən ağaclarının nağılı təzə başlanmışdı. Hələ otların, çiçəklərin, yarpaqların, günəşin, suyun, torpağın o qədər danışılmamış nağılı vardı ki...

Bitməmiş bu nağılları balaca Leyli böyüyəndə dinləyəcəkdi.

Y a z

Balaca Leyli bağda oturub quşlara tamaşa edirdi. Quşlar qanadları ilə bir-birini sıgallayır, dimdikləşir, nəğmə oxuyurdular:

Yaz gəlmişdir, yazzz... yazzz!
Soyuğu azzz!.. azzz!
Gecələri bəyaz!.. bəyazzz!

Quşlar oxuduqca elə bil kamanın nazik teli səslənirdi:

— Mən yuva qurmaq istəyirəm, qur...maq, bala uçurmaq!..

Sonra elə bil dəfin qumrovları cingildədi:

— Bizzz... də... Bizzz də! Uççmaq istəyirik.

Birdən sanki kiminsə dişləri bir-birinə dəydi.
Şaqqıltı səsi bağı bürüdü:

—Yoxxx! Yoxxx. Tələsməyin, məni də
gözləyin, məni də!..

Bu, dolaşa idi.

Birdən budaqlardan sanki incə bir qəhqəhə
ucaldı.

Bu, bildirçin idi.

Hop-hop da özünü saxlaya bilmədi:

—Hop-hop-hop — edə-edə, otların arası ilə
atıla-atıla gəzişdi. Elə bu vaxt novruzgülü qarın
altından başını qaldırıb dedi:

—Yerin üstü nə işıqlıdır! Mən üşümüşəm.
Canıma günəşin istisi dolsun. Nəfəsimdə ətir olsun!
Mən yaz çiçəyiyəm, yazın nağılını danışırım.

Quşlar susdular, bağa sükut çökdü. Onlar
novruzgülüyə qulaq asırdılar.

Birəbitdən quşu

Balaca bir quş nazik budağın lap ucunda özünə yuva qururdu.

Göyərçin bütün günü ona dedi:

— Yuvanı orda qurrrma! Qurrrma!

Bildirçin sözə qarışdı:

— Bu budaq yuva saxlamazzz! Saxlamazzz!

İynə kimi nazik birəbitdən quşu onlara belə cavab verdi:

— Mən yuvamı burada quracağam, balalarım da buradan uçmağı öyrədəcəyəm. Mən yellənməyi çox sevirəm, çox-çox.

Çiçək ətri

Bahar gəlmişdi.

Balaca Leyli bütün günü çəməndən evə qayıtmaq istəmirdi.

Bağlar çəmənlərdən də gözəl idi. Yaz yeli əsdikcə, güllərin açılmamış düymələri açılırdı. Ağac- lar tərpendikcə, ağ çiçək ləçəkləri yerə tökülürdü.

Yerə sanki əlvən xalı salınmışdı. Leyli bu əlvən çiçək ləçəklərin, üstə oturmağı çox xoşlayırdı. Bal arıları tüklü ayaqlarını çiçək tozlarına bulayıb uçur, uçur, elə hey vızıldaşırdılar. Quşlar cəh-cəh vurub səhər günəşini salamlayırdılar. Kəpənəklər güldəngülə qonurdular. Bahar gəldiyi üçün şadlıq edirdilər. Bağarası kiçik arılar şırhaşır axırdı. Leylinin anası ağacların dibini boşaldıb onlara su verirdi.

Ana axşama qədər bağda işlədi. Ağaclar axşama kimi Leylinin başına çiçək tökdü. Quşlar ona gözəl nəğmələr oxudular. Kəpənəklər lap onun yanından uçdular. Leyli özü də kəpənəklər kimi güllərin arasında qaçdı. Quşlar kimi nəğmə oxudu. Ağ üzünü, qara saçlarını, yumru burnunu, arılar kimi, zoğal çiçəklərinin sarı tozuna buladı. Axşama yaxın get-gedə bağın işığı azaldı, quşların nəğmələri susdu. Kəpənəklər çiçəklərin arasında gözdən itdilər.

Leyli anası ilə evə qayıtdı. Nənəsi onu qarşıladı. Qollarını açdı. Leyli nənəsinin qucağına atıldı. Nənə onu öpüb qoxuladı, birdən:

— Bəh-bəh, sən lap çiçək ətrisən ki, — dedi.

Bundan sonra Leylini evdə, „Çiçək ətri“ çağırıdılar.

Dolaşalar

Leyli bir gün yenə də ərik ağacının altında oturmuşdu. Başının üstündən dimdiyində xırdaca çöp tutmuş tükləri qara rəngli bir quş uçdu.

Bu, dolaşa idi. O, qarşıdakı evin divarına qondu. Özünə yuva qurmağa başladı. Leyli göz-lərini quşdan ayırmadı. Quş geri qayıtdı. Leylidən bir az aralı bir ağaca qondu. Dimdiyi ilə təzə açılmış yarpaqları yoxladı. Heç birisini qıra bilmədi. Qanadlarını açdı, ayaqlarını budağa möhkəm dayayıb, bir neçə dəfə dartındı. Axırda yarpağı qırdı. Ancaq nə qədər çalışdısa uça bilmədi. Görünür, şaxəli yarpağa onun gücü çatmırdı. Dolaşa bir az dincəldi, sonra bütün gücünü topladı, nəhayət, uçdu. Yarpağı yuvaya apardı. Yuvanın üstündə oturmuş o biri quş geri döndü. O da həmin budağın üstünə qondu.

İki quş bütün günü yuvalarını qurmaq üçün beləcə işlədilər.

Axşam ağır işdən yorulmuş quşlar yuvalarının üstə qondular. Şirin-şirin cikkildəşdilər:

— Balalarımızın gözü günəşi görsün! Qanadları güclü, nəğmələri şən olsun!

Şən! Şən! Şən!

Analar və balalar

Eyvandakı sərçə yuvasından üç ətcə balanın başı görünürdü. Ana ala-qaranlıqdan yem dalınca uçub çəmənə getmişdi.

Bədənlərinə hələ tük gəlməmiş balalar səhərin soyuğundan üşüyür, anaları üçün bərk darıxırdılar.

Hamıdan çox üşüyən bala, yuvadakı yumşaq otların arasından cikkildəyirdi:

— Dünyada ən isti yer anamızın bizim üçün qurduğu yuvadır.

Soyuqdan tir-tir əsən o biri bala, üşümüş bacısının yanına soxulmaq istədi. Bu zaman bir saman çöpü onun qanadının altına batdı və bərk incitdi. Sərçə balası yekə başını ətcə boynu üzərində yırğalaya-yırğalaya ufuldadı:

— Eh... dünyada ən isti, ən yumşaq yer anamızın qanadlarının altıdır.

Üçüncü bala həm üşüyürdü, həm də yamanca acmışdı. O, həsrətlə anasının yolunu gözləyirdi. Birdən elə bil anasının cikkiltisini eşitdi:

—Dünyada ən gözəl nəğmə anamızın cik-ciki-dir. Ən dadlı yemək onun bizim üçün gətirdiyi qurdlar, cücülərdir.

Bu zaman körpə Zeynəb də anasının qucağında süd əmirdi. Süd onun çox xoşuna gəlirdi. Körpə ağzını marçıldada-marçıldada öz-özünə „qa...qu“ edirdi. Balaca əllərini, çılpaq ayaqlarını havada oynadır və elə bil o da deyirdi:

—Dünyada ən şirin şey ana südü, ən isti yer ana qucağı, ən gözəl nəğmə ana laylasıdır.

Bir az sonra ana sərçə dimdiyində yem yuvasına qondu. Yorğunluqdan onun tükləri pırpızlaşmışdı. Nigaranlıqdan ürəyi tir-tir əsirdi. O, balalarını görcək yorğunluğunu da, nigarançılığını da unutdu. Fərəhlə ucadan cikkildədi.

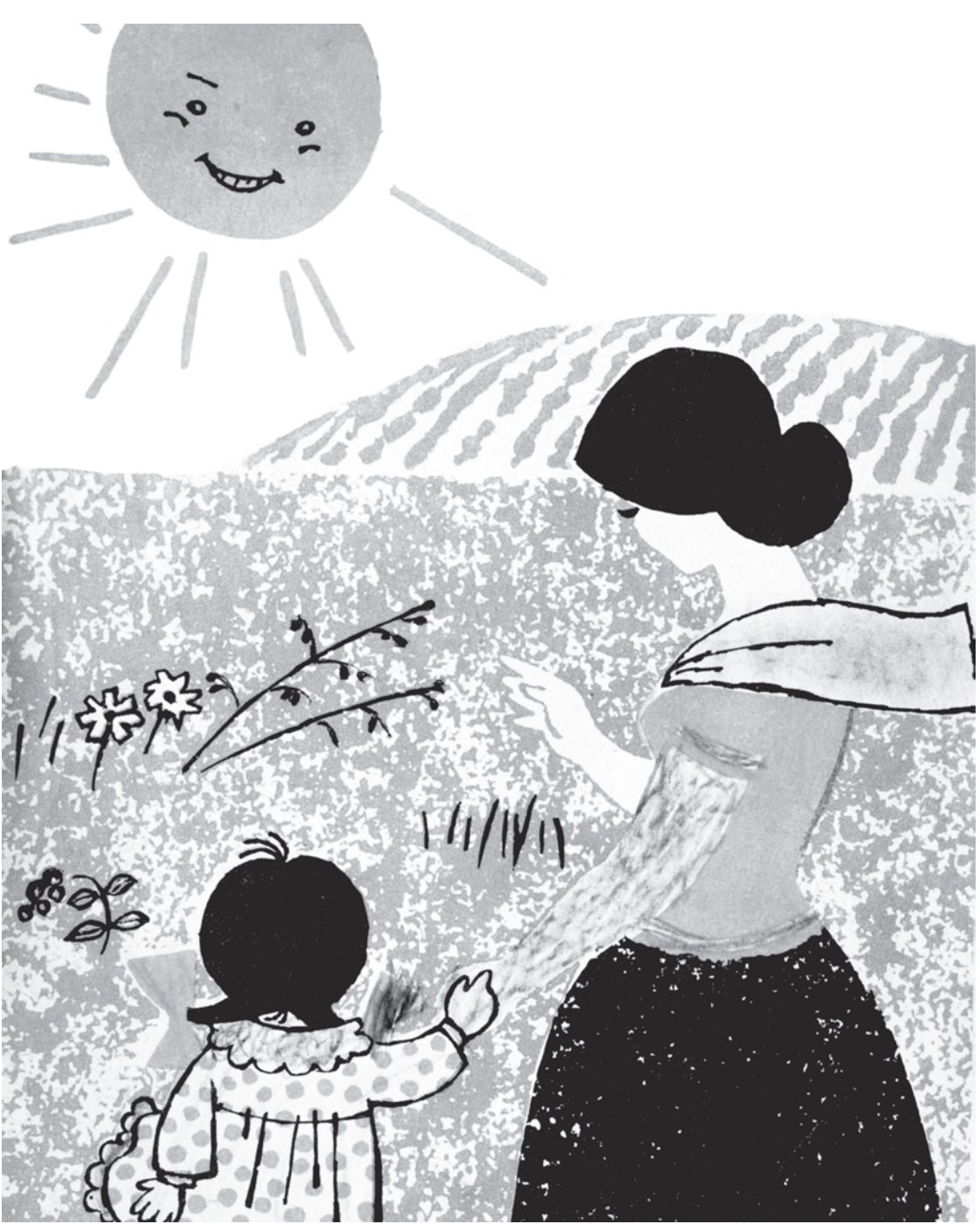
Rəssam Günəş

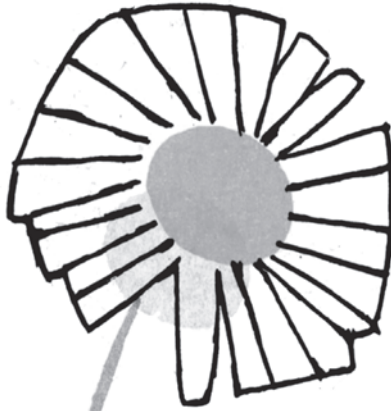
Payızda tarlanı şumladılar. Toxum səpdilər. Qış gəldi. Qar yağdı. Tarla bütün qışı qarın altında yatdı. Yazda qar əridi. Tarla qapqara göründü. Elə ki, toxumlar cücərdi, tarla yamyaşıl oldu.

Bir gün Leyli anası ilə tarlaya gəldi. O, torpağı bəzəkli görcək çox sevindi. Buraya günəş işıq, buludlar kölgə salırdı. Elə bil kim isə tarlanı sarı, sürməyi, yaşıl, mavi boyalarla rəngləyir və yenidən silirdi.

Leyli tarlaya baxa-baxa düşünürdü: „Görəsən naxışları tarlaya kim vurur? Bu şəkilləri kim çəkir?“

Bol işıqlı Günəş — rəssam Günəş isə buludların arasından parıldaıyır, Leyliyə baxıb gülümsəyirdi.

MƏKTƏB YAŞI ÇATMAMIŞ
UŞAQLAR ÜÇÜN

Redaktoru: R. Hacıyev
Bədii redaktoru: Y. Ağayev
Texniki redaktoru: B. Qurbanova
Korrektoru: M. Təvəkkülova

Yığılmağa verilmiş 15 XII-1965-ci il. Çapa
imzalanmış 17/1-1966-cı il. Kağız formatı 70x92
1/8. Fiziki çap vərəqi. 1,25. Şərti ç. v. 1,46. Uçot
nəşr. vərəqi 1,5. Sifariş № 987. Tirajı 15000.
Qiyməti 11 qəp.

Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, Bakı, Hüsü
Hacıyev küçəsi, 4.

Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Mətbuat
Komitəsinin 26 komissar adına mətbəəsi,
Bakı, Əli Bayramov küçəsi, 3.

Дильбази Мирварид Паша кызы

НЕРАССКАЗАННЫЕ СКАЗКИ

(на азербайджанском языке)

Азербайджанское Государственное

Издательство

Баку-1966

Çapa imzalanmışdır: 16.05.2016.

Formatı: 60x84 1/8.

Həcmi: 1.25 ç.v.

Sifariş 8.

Tiraj: 500.

Kitab “Nağıl Evi-N” mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

*Təkrar çap zamanı ilk nəşrin
kitab göstəriciləri olduğu kimi saxlanılmışdır*

Bərpanəşr

Bakı-2016